

Az érzéketlenítésről

BIZONYÁRA SOK LOVAS EGYETÉRT VELEM ABBAN, HOGY MINDANNYIAN OLYAN LOVAT SZERETNÉNK, AMELY BÍZIK BENNÜNK, EGYÜTTMŰKÖDŐ ÉS NEM IJEDŐS, NINCSENEK FÓBIÁI. MIVEL A LOVAK ÖSZTÖNÖSEN FÉLNEK ÉS MENEKÜLNEK MINDENTŐL, AMI SZÁMUKRA ISMERETLEN ÉS INGERKÉNT LÉP FEL KÖRNYEZETÜKBEN, EZÉRT A BIZTONSÁGOS ÉS PROBLÉMAMENTES LOVAS ÉLMÉNY ELÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉG VAN A LOVAK ÉRZÉKETLENÍTÉSÉRE, SZOKTATÁSÁRA, VAGY HA ÚGY TETSZIK, KÖZÖMBÖSÍTÉSÉRE KÜLÖNFÉLE, A KÖRNYEZETBEN JELENTKEZŐ INGEREKSEL SZEMBEN.

A ló minden ismeretlentől fél, menekül

Vannak olyan lovak, amelyek kevésbé ijedősek, de akadnak olyanok is, akik szinte mindentől megriadnak. A lovakat a természet úgy alkotta meg, hogy minden ismeretlenre az első reakciójuk a menekülés kell, hogy legyen. Ha nem ez lenne bennük ösztönösen, akkor nem éltek volna túl sokmillió évet. Az is igaz azonban, hogy mivel a lovak igyekeznek megőrizni a fű adta kevés energiájukat és csak akkor elhasználni azt, amikor életveszélyes helyzetbe kerülnek, nagyon hamar hozzászoknak, érzéketlenné válnak a legkülönfélébb zajok, tárgyak, érintések iránt, ha azok következetesen nem bizonyulnak veszélyesnek. Ezt is a természet rendezte így, hiszen ha mindig csak menekülnének minden zajtól, tárgytól stb., akkor szinte meg sem állnának.

A lovakat szinte minden ingerrel szemben lehet érzéketleníteni türelemmel, következetességgel, és erőszakmentesen. Ha ló fájdalom büntetést kap, amiért megijed valamitől, akkor még inkább azt erősítjük meg benne, hogy van oka félni, hiszen fájdalom érte. A lófóbiák leggyakoribb kiváltó ingerei a zacskó, a lovas derekán libegő ruhadarabok lovagláskor, a tépőzár hangja, rendhagyó szí-

nű vagy anyagú felületre lépés, a víz vagy spriccelő, autóduda, vonatfűtő, kutya, tehén, szamár stb. Ezt a felsorolást még sokáig lehetne folytatni. Az érzéketlenítés, vagy szoktatás is éppen ezért minden esetben más és más ötlet, megoldás alapján végezhető el, csupán az alapelv, a módszer azonos. Talán az az egyik legcsodálatosabb része a lovakkal való erőszakmentes foglalkozásnak, hogy a kreativitás tárháza kimeríthetetlen.

Ebben a cikkben a zacskó csörgő-zörgő hangjához való hozzászoktatás Monty Roberts-féle módszeréről írok. Ez a fóbia az egyik leggyakoribb és egyben egyik legveszélyesebb is, mivel tereplovagláskor elég gyakran előfordul, hogy lovunk egy eldobott reklámszatyorral vagy a szél által elfújtt bálaponyvával találkozik, és ha nincsen megfelelően érzéketlenítve, az ijedség és félelem miatt balesetveszélyessé válhat a lovaglás, főleg, ha kevésbé vagyunk tapasztalt lovasok. A cikk terjedelme miatt a módszert nem tudom minden részletében bemutatni, csupán az alapokat, a legfontosabb tudnivalókat foglalom össze, tájékozódásul azoknak, akiket érdekel az erőszakmentes bánásmód és további ismereteket szeretnének szerezni az eljárásról.

Az érzéketlenítéshez használt eszközök

A foglalkozáshoz az ún. Predatort (Ragadozót) használjuk, amely egy egyszerű, otthon elkészíthető és nagyon hatékony eszköz. Ehhez szükség van egy kb. két méter hosszú pálcára (lehet nád, bambusz stb.), aminek a végén zacskók, zacskócsíkok lógnak. Mielőtt elkezdem a foglalkozást, ezeket a zacskókat összekötöm a pálcá végén, hogy ne lengjenek. A pálcá zacskó nélküli végére szivacsot vagy rongyot teszek, hogy véletlenül se okozhassak vele fájdalmat az állatnak. Minden képzés és foglalkozás célja az, hogy a ló jól teljesítsen, és meg lehessen dicsérni. Sosem az a cél, hogy a ló hibázzon, és ezért meg lehessen büntetni. A lovaknak is időt kell adni ahhoz, hogy megértésük a kívánt feladatot. Ha valamit nem ért meg a ló, az szinte mindig az ember hibája és nem szégyen visszalépni a képzés során, ha valahol megakadunk.

A másik eszköz, amire szükségünk van a képzéshez, az a Kettős Kötőfék (1. ábra). Ez egy speciális kötőfék, amelyet Monty Roberts fejlesztett ki, és egyre gyakrabban kapható hazánkban is. Ez az eszköz többek között abban segít, hogy a lovat az érzéketlenítés során megtartsuk magunk mellett. A Kettős Kötőféken egy mozgó orrszj (kiképzőszj) található, amely a ló orrának csontos részére gyakorol nyomást, amikor a ló nekifeszül a szárnak. Ez a nyomás a lónak kellemetlenséget jelent, ezért a ló nagyon hamar önjutalmazó módon tanulja meg, hogy ne álljon ellen a Kettős Kötőféknek.

Az érzéketlenítés folyamata

Először a pálcá zacskó nélküli végét érintem a ló marjához (2. ábra). Azért éppen a marjához, mert a lovak ott vakargatják egymást, és ezért általában minden lónak a mar érintése, vakarása alaphelyzetben egy kellemes élmény, amelyhez jó emléke véssődött be. Ha a horpaszához vagy a fejéhez közelítenék először, akkor nagy valószínűséggel sokkal nagyobb ellenkezésre számíthatnánk. Ha a ló ellép, vagy elugrik, akkor mindaddig ott tartom a marján a pálcát, amíg meg nem áll. Amint megáll, elveszem a pálcát. Amint a ló az általam kívánt módon reagál, viselkedik, megszüntetem az ingert. Ez a kulcsmozzanat, ez minden

érezketlenítési eljárás lényege. Ugyanis ezáltal a ló saját magát tanítja oly módon, hogy rájön, hogy amíg ő mozgolódik, addig ott van a pálcá, amikor megáll, akkor a pálcá „elmegy”, az inger megszűnik. Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy odaérintem a pálcát a ló marjához, megvakargatom vele, és amennyiben a ló nyugodtan viseli az ingert (kb. 3-5 mp-ig), elveszem a pálcát. A legfontosabb része a foglalkozásnak a pálcá jó időben történő elvétele, az időzítés. Hogy a pontos időzítés rutinszerűvé váljon, sokat kell gyakorolni és alkalmazni az eljárást. A Kettős Kötőfék használatakor a ló orrát erő nyomás miatt a ló már viszonylag kis ellenállás esetén érzi a kellemetlenséget

és felhagy a húzással, így meg tudjuk tartani az állatot, miközben menekülni akar az inger elől (3. ábra). Hagyományos kötőfékkel a fóbias ló magunk mellett tartása sokkal nehezebb és veszélyesebb feledatot jelent. Ezen felül nagyon fontos az ember pozíciója is. Mindig a ló vállánál kell állni, és a fejét enyhén magunk felé fordítani. Ez azért fontos, mert ha a ló megijed és hirtelen megugrik előre, akkor a mozgása erejét és dinamikáját sokkal eredményesebben tudjuk kontrollálni, ha a fejét magunk felé húzzuk körívben. Egyenes vonalon erre nem sok esély van.

A pálcá zacskó nélküli felével történő érzéketlenítést a ló mindkét oldalán elvégzem, mert a lovak agyának két agyféltekéje nem egyformán szállítja az információt, ezért ha a bal oldalán már megszokott valamit, akkor ugyanarra az ingerre a jobb oldalról is érzéketleníteni kell, mivel könnyen lehet, hogy az új oldal egy teljesen új inger lesz a ló számára. Ha a ló a pálcá zacskó nélküli végét már annyira megszokja, hogy bárhol megérinthetem a testét anélkül, hogy ellépne, nyugodtan áll, nem feszült, a légzése is nyugodt, kiegyensúlyozott, akkor elkezdem a pálcá zacskós végével simogatni a marjánál (4. ábra). Ezt is addig csinálom, amíg mindkét oldalon hozzáérhetek a testéhez bárhol, anélkül hogy ellépne. Ezután szépen, nyugodt mozdulatokkal szétbontom a zacskókat és hagyom, hogy ide-oda libegjenek, és így is végigcsinálom a ló megérintését a különböző testtájakon, addig, amíg a ló már egyáltalán nem reagál arra, ha a zacskók hirtelen, akármilyen szögben, bármilyen

sebességgel megközelítik a testét (5-7 ábra). Minden érzéketlenítés egyik legfontosabb eleme a fokozatosság. Nem az a cél, hogy a lovat halálra rémítsük, hanem az, hogy adjunk neki időt arra, hogy megértse, hogy nincs mitől félnie, minden foglalkozást jó érzéssel fejezünk be, és nem okozunk neki fájdalmat vagy sérülést. A zacskós érzéketlenítést is elvégzem mindkét oldalon, és amikor a ló már nyugodtan viseli az ingert, a munkának vége. Minden ló más természetű és minden érzékenység másfajta mélységű. Ezért az érzéketlenség kívánt fokának elérése nagyon különböző időtartamot és foglalkozásszámot igényel az egyes lovak esetén. Szerencsés és könnyű esetben akár egy alkalom is radikális és tartós javulást eredményez, ugyanakkor nem ritka az olyan elementáris fóbia, aminek kezelése hosszú hónapokat és nagyon lassú, fokozatos haladást igényel. Fontos, hogy lovak foglalkozásait minél több helyen elvégezzük, ugyanis valószínű, hogy a körkarámban már egyáltalán nem reagál a zacskókra, viszont más helyszínen igen. Van, hogy a bevesződés erősebb, és a második foglalkozást szinte ott folytathatjuk, ahol az első abbahagytuk, és van, amikor szükség van az ismétlésre, mert a lónak időbe telik, míg felveszi a ritmust, és eljut az érzéketlenség már korábban kialakított szintjére. Az viszont biztos, hogy a módszer, mivel a lovak természetéből, etológiájából és ösztönvilágából adódó sajátosságokra épül, hatékony és eredményes és ami a legfontosabb: erőszakmentes. Erőszakkal is el lehet érni kívánt viselkedést lovaknál, de olyankor az 'A' ösztönös félelmet a büntetések, bántalmazások során felváltja 'B' félelem, ami az előzőnél még erősebb, és képes felülírni az eredeti viselkedési mintát. Ekkor lovak viselkedése valóban megváltozik, de ezt egy újabb, még erősebb fóbia kiépítésével érzük el.

Az elővigyázatosság elve

Az érzéketlenítésnél, mint minden lovas foglalkozás esetén, a biztonság (a ló és a lovas biztonsága) az egyes számú szempont. A Kettős Kötőfék használata is gondosságot, gyakorlást és hozzáértést igényel, az eszköz mellé ezért minden esetben egy oktató DVD-t szoktak mellékelni. Az érzéketlenítési eljárás előtt javasolt végrehajtani a lóval néhány Csatlakozást (e témáról a következő lapszámokban írok részletesen), mivel ez kialakítja a ló és lovas között egy alapvető bizalmi köteléket. Minden jószándék ellenére, a felületes ismeretek miatti esetleges sikertelen próbálkozás a lóban és lovasban is kudarcélményként rögzülhet, ami további problémákhoz vezet, és nem rövidíti, hanem csak meghosszabbítja az elérni kívánt eredményhez vezető utat. A fentiek figyelembe vételével javasolt az érzéketlenítéssel való próbálkozás előtt a témával kapcsolatosan alaposabban tájékozódni, képzésen részt venni, és a fokozatosságot, mint alapvető minden helyzetben szem előtt tartani.

Pataky Kata

Elindult Pataky Kata vadonatúj weboldala

- kurzusok
- hírek, újdonságok
- bemutatók
- kérdések, válaszok
- képek, videók

www.patakykata.hu

